

Punakuovin *Limosa lapponica* elintavoista, äänestä ja lennosta muuttoaikana Kalastajasaarennolla syksyinä 1929 ja 1930.

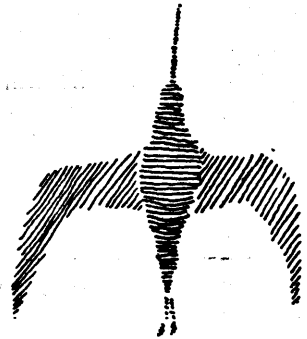
Kirj. BORIS KASANTZEW.

Ollessani kahtena viimeksikuluneena kesänä Kalastajasaarennolla, kummallakin kerralla 7 viikkoa, tein joukon lintuhavaintoja melkeinpä kaikkina vuorokauden aikoina. Kesällä 1929 merkitsin muistiin kaikki näkemäni lajit, viime kesänä vain huomattavammat ja uusilla paikoilla tehdyt havainnot. Tärkeimmät niistä koskevat punakuovia *Limosa lapponica* (L.).

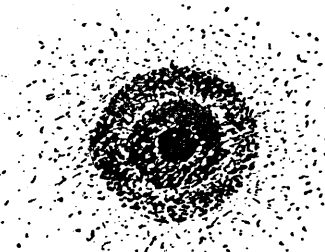
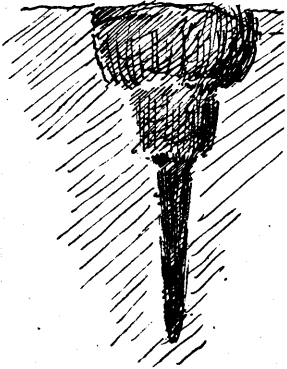
Ensikerran tapasin 11 lintua käsittävän parven 2. VII 1929 Trifonan kylän alapuolella, Petsamon vuonon pakoveden paljastamalla rannalla leväkasvien seassa. Linnut olivat erittäin arkoja ja alkoivat jo pitkän matkan päässä epäluuloisina kurkoitella kauulojaan. Pääsin kuitenkin niihin lähelle, että lintujen nokan käyryys selvästi näkyi.

Toisen kerran tapasin lajin yleisen syysmuuton alkaessa (ensimmäiset muutavat kahlaajat saapuivat v. 1929 heinäkuun 20 p:nä ja v. 1930 heinäkuun 19 p:nä) Pummangin Karhujärven kaakkoispuolella. Lintuja oli sillä kertaa 4 kappaletta ja olivat ne todennäköisesti tulleet idästä päin seuraten yleistä muuttoreittiä, joka käy Kalastajasaarenon keskikannaksen kautta, Pummangin ja Muotkavuonojen välillä. Kolmannen kerran tapasin lajin Kervannossa 12. VIII muuton ollessa vilkkaimmillaan. Samana syksynä sain lintulähetyksessä Petsamosta yhden punakuovin, joka oli ammuttu 30. IX Kervannon kylän edustalla. (Ohimennen mainiten oli läheityksessä m. m. *Buteo vulpinus intermedius* Menzb. (nykyisin Yliopiston kokoelmassa), *Charadrius apricarius* juv. ja *Calidris minuta*, joten siis nämä muuttavat lajit viiptyvät niinkin pohjoisessa kuin 70° pohj. lev. ainakin lokakuun alkuun asti).

V. 1930 näin punakuoveja useammin. Ensi kerran 7. VIII, jolloin Kervannon Kivenkurun jokivarressa oli 8 lintua. 4. VIII Kervannon Kurunperällä 2 yksilöä. 9. VIII näin Kervannon haminassa

A. Punakuovin lentokuva.

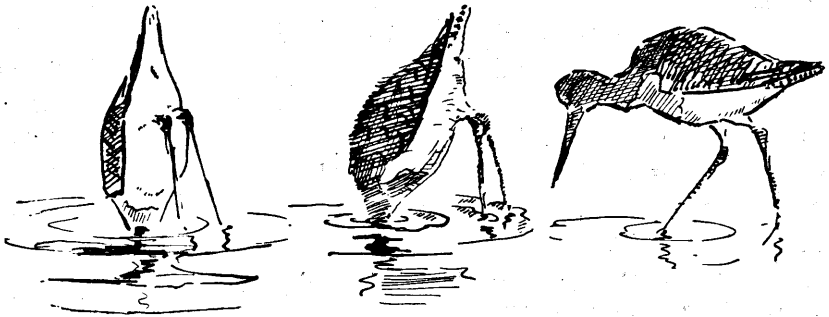

B. 1. Hiekkamadon reijän halkileikkaus. 2. reikä ylhäältäpäin katsottuna.

yht'aikaa 9 lintua, sitten joka päivä useampia, joten ne siis vakituisesti oleilit tässä matalassa lahdessa. Kylän asukkaatkin olivat ampu-neet niitä tästä samasta lahdesta 6 kappaletta, mutta ne oli eh-ditty syödä suu-

rena herkkuna ennenkuin pääsin apuun. Lintuja oleili lahdella siis ainakin 15 yksilöä. 10. VIII näin 8 lintua Kervannon Kurunperän jängällä erään lammen rannalla ruokailemassa. Samana päivänä kuului ääniä Vaitolahdesta. 12. VIII tapasin 2 ja 3 lintua Santamukanniemessä ja 14. VIII yksitoista lintua Isolla Heinäsaarella.

Punakuovit olivat enimmäkseen kovin arkoja, harvoin niitä pääsi ampumamatkan päähän. Vain viekkautta käyttäen pääsi joskus lähelle ja muutaman kerran, varsinkin yöllä, olivat linnut niin kesyjä, että päästivät aivan viereensä.

C. Punakuovi hakemassa hiekkamatoja.

Paria poikkeusta lukuunottamatta olen tavannut linnut aina merenrannalla, joka kerta matalassa, etenkin kivikkoisessa lahdessa. Selityksenä voi pitää tällaisten paikkojen ruoanrunsautta. Pako-veden aikana paljastuu laajalti merenpohjaa (nousu- ja laskuveden

ero on suurimmillaan 3,5 m) runsaine levärykkiöineen, joissa on monellaisia syötäväksi kelpaavia eliöitä nilviäisistä matoihin saakka. Erään ammutun punakuovin vatsasta löysin runsaasti sukamatojen, etupäässä hietamadon (*Arenicola piscatorum*) jätteitä. Näiden kaivamiseen punakuovi uhraakin paljon aikaa ja vaivaa, joten ne tuntuvat sille olevan erinomaista herkkua.

En voi sanoa vainuaako punakuovi kuulonsa avulla hiekkamadon, kaivaako se umpimähkään minkä reijän kohdalta tahansa vai käykö se kaivamaan vasta eläimen nähtyään. Pitäisin kuitenkin viimemainittua olettamusta oikeana. Niinä harvoina kertoina nim., kun olin tilaisuudessa seuraamaan punakuovin hiekkamadon pyydystystä, käveli lintu aivan rauhallisena hierualla s. o. pakovesialueella ja nokkasi jotakin sieltä, täältä. Sitten se, ilman että olisin mitään erikoista huomannut, juoksi johonkin kohtaan ja alkoi innokkaasti työntää nokkaansa hiekkään. Kaksi kertaa näin linnun tällöin upottavan päänsäkin veden pehmittämään hiekkään, aina hartioita myöden, joten se oli aivan pystyasennossa. Tällöinkään ne eivät unhoittaneet varovaisuuttaan, sillä tuontuostakin ne vetivät päänsä esille hengittääkseen ja tarkastellakseen ympäristöä, ennenkuin ryhtyivät uuteen yritykseen, vaikka luulisi hiekkamadon nopeana kaivajana pötkivän pakoon sillä välin.

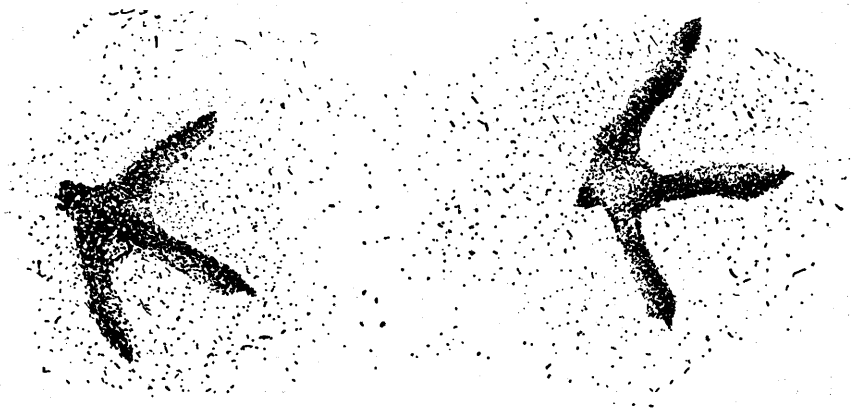
Punakuovit suorittavat pääasiallisen aterioimisensa hierualla, joka on niiden oleskelu- ja makuupaikkakin. Iltasella ne jo lentävät niityille hakemaan maanpinnalle nousseita matoja, mutta varsinkin siemeniä, joita suuret kivitasku-, sinirinta-, urpiais-, lapinsirkku- ja tunturileivoparvet kaiket päivät meluten poimivat. Kervannon kylässä viime kesänä minulla oli mainio tilaisuus tarkastella tätä ruokailua maatessani piilossa heinäsuovan alla.

Niityillä aterioidessaan, samoinkuin muuallakin, näin punakuovin, yhtä poikkeusta lukuunottamatta, aina pienissä, 2—11 lintua käsittävässä parvissa. Ne näyttävät siis muiden kahlaajien tapaan pitävän seurasta. Niinpä yhden noustessa lentoon koko parvi seuraa perässä, ja ruokaa hakiessaan ne eivät hajaannu, vaan pysyvät yhdessä, joten varsin usein niille tuli riita samasta makupalasta. Muutamien iskujen jälkeen painettiin päät alas lähelle maata ja tuijotettiin toisiinsa vähän aikaa. Hiekkamadoista riideltiin ankarammin, vedettiin toinen toisesta, toinen toisesta päästä, kunnes jompikumpi hellitti ja kävi riitatoverinsa kimppuun. Silloin tehtiin korkeita hyppyjä ylös ja taapäin ja jälleen hyökättiin, jaellen iskuja

pitkällä nokalla. Kerran, kahden toveruksen ankarasti riidellessä tuli kolmas ja anasti hiekkamadon, josta sillä oli pitkäksi aikaa nielemistä ja puuhaa.

Ruokaillessa punakuovi on hyvin puhelias. Se huutelee ja rä-hisee tuon tuostakin. Tavallinen rupatteluaäni on kova ja kaikuva kviik kvvek kuvek kuvek, jota kuuli niiden hakiessa ruokaa. Yhtä yleinen oli kihun ääntelyä muistuttava kvä kāk kvā kāk kāk kāk. Lintujen riidellessä oli ääni joka kerta nopeasti toistettu kve-kve-kek. Suurinta kiihtymistä osoitti ihmisen läheisyydessä nopeassa tempossa lausuttu kvi-kvi-kvi-kvi-kvi-kvi. — Pääpiirteissään punakuovin ääni on kovaa, terävää ja kauaskantavaa. Kun toisinaan yllätin levien seassa tepastelevan punakuovin, räjähti se huutamaan niin kovaa, että sitä monesti, yhtäkkiä kuullessaan, säpsähti.

Jos punakuovi maassa rauhallisesti astelee, niin lentoon lähtiessään se huitoo siipiään hermostuneesti aivankuin ruumis olisi liian raskas siipien nostovoimaan verrattuna. Lento on kuitenkin nopeaa ja kevyttä, kuten sirriäisten ja muidenkin kahlaajien. Maahan laskeutuessaan se ensin ojentaa siipensä ylös ennenkuin painaa aie ruumistansa vasten.

D. Punakuovin jäljet.

Zusammenfassung. Verf. hat auf der „Fischerhalbinsel“ in Petsamo u. a. die Biologie der Pfuhschnepfe *Limosa lapponica* studiert. Die Schnepfen waren zumeist sehr scheu, zuweilen jedoch, vor allem in der Nacht, so zutraulich, dass man sie ohne Schwierigkeit studieren konnte. Sie hielten sich meist auf dem Watt auf,

in einer steinigen Bucht. Im Muskelmagen eines erlegten Stückes fand Verf. hauptsächlich Reste von Sandwürmern *Arenicola piscatorum*, welche die Vögel aus den Löchern im Sand herausziehen: sie bohren den Schnabel und schwinden zuweilen bis an die Schultern in den Sand. Verf. hat auch gesehen wie die Schnepfen auf den Wiesen hervorkriechende Würmer auflesen und Samen fressen. Die Vögel hielten sich in kleinen Trupps auf (2—11 Stück). Wenn einer aufflog, folgten die anderen. Sie gingen auch bei der Nahrungssuche nicht auseinander und zankten sich oft um einen Leckerbissen, wobei sie, den Kopf nach unten, eine zeitlang einander regungslos ansahen. Sie machten dann Sprünge in die Höhe und rückwärts u. s. w. Die Lautäusserungen waren harte und weit-schallende kwiehk, kuwek; ferner kwäkäk kwäkäk käk käk welche an die Stimme der Raubmöwe erinnerten. Wenn sie sich fehdeten, liessen sie schnell aufeinander folgende kwe-kwe-kek hören und bei besonderer Erregung schnell kwi-kwi-kwi-kwi-kwi. Im Aufgehen sind die Flügelschläge schnell gleichsam nervös, der Flug ist leicht und fördernd wie der anderer Stelzvögel. Beim Einfallen werden die Flügel aufwärts gestreckt, bevor sie an die Körperseiten gedrückt werden.

Die Zeichnungen veranschaulichen: A, ein Flugbild; B, Löcher im Sand, 1. Durchschnitt eines vom Sandwurm gebohrten Loches, 2. die Öffnung des Loches; C, wie die Schnepfe arbeitet; D, Fahrten im Sand von *Limosa lapponica*.

Pieniä tietoja.

Fågelnotiser. Under ett besök, som jag nyligen gjorde i Björkö by, Replot socken, fick jag av flere trovärdiga personer höra, att två par havsörnar i sommar häckat på byns mark, det ena paret på Bösskäret, med boet i en „toppblåst“ gran, det andra på Lappören. Fåglarna ha i fred fått utkläcka och uppföda sina ungar. — En herre från Vasa hade varit utrest till Lappören för att taga ett ägg ur det där befintliga boet, men fåglarna hade då redan haft ungar.

Under min återfärd från Björkö till Vasa observerade jag 12 st. stor-skarvar, dels enstaka, dels två och tre tillsammans.

Vörå 31. VIII 30.

Jacob Tegengren.
